

Tro

steg för steg

till Aafje

Originalalets titel: Faith step by step
© The Stanborough Press Ltd, Grantham, England, 2006

Andra böcker på engelska av Reinder Bruinsma:
The Day God Created
It's Time
Matters of Life and Death
Our Awesome God

Svensk översättning:
© Skandinaviska Bokförlaget, Stockholm, 2008

Översättning: *Tommy Björn*
Om inte annat angivits, så är samtliga Bibeltexter hämtade från
Bibel 2000, © Svenska Bibelsällskapet.

Sättning: *Susan Bolling*, Skandinaviska Bokförlaget, Stockholm
Omslagsbild © Comstock images/alamy
Tryck: *Bulls Graphics*, Halmstad, 2008
ISBN 978-91-7256-239-4

Alla rättigheter förbehållna. Ingen del av denna skrift får reproduceras i
någon form utan i förväg erhållet tillstånd från utgivaren.

Tro

steg för steg
att hitta Gud och dig själv

Reinder Bruinsma

Skandinaviska Bokförlaget

Om författaren

Reinder Bruinsma föddes 1942 i Nederländerna och har arbetat i olika delar av världen i Sjundedags Adventistsamfundets tjänst. Han har arbetat som pastor, redaktör, lärare och samfundsadministratör. Han arbetade utomlands i Västafrika (1984-1991). Därefter arbetade han vid Adventistsamfundets Missionsinstitut (vid Andrews University, Michigan, USA; 1991-1994). Sedan flyttade han till Storbritannien och valdes snart därefter till sekreterare för en av de europeiska regionerna av Adventistsamfundet (1995-2001). Nu arbetar han som föreståndare för Adventistsamfundet i Nederländerna.

Efter examen med BA vid Newbold College/Andrews universitet (1965), fick han en MA (1966) vid Andrews universitet. 1972 tilldelades han doktorsgraderna BD och PhD (1993) vid Londons universitet.

Dr Bruinsma har skrivit talrika akademiska och allmänna artiklar, samt 17 böcker på nederländska och engelska och en del av dem har översatts till andra språk.

Tack

Tack till dr Jan Paulsen och dr Bertil Wiklander för deras uppmuntran i fråga om detta projekt och för att de har tagit sig tid trots sina upptagna scheman för att läsa manuskript och ge kommentarer som varit till stor hjälp. Jag vill också uttrycka min uppskattning för konstruktiv kritik från andra, främst: Lee Gallagher och dr David Marshall vid Stanborough Press och A. C. Balk, som synade boken ur en initierad lekmans perspektiv. Som alltid har min fru försökt övertyga mig om att minska på antalet tekniska termer som jag brukar använda och hon har räddat mig från många pinsamma grammatiska och stilistiska fel, så att jag kunde leverera en någorlunda ren text till redaktören på Stanborough Press.

Alla bibeltexter är hämtade från Bibel 2000.

Innehållsförteckning

Inledning	7
En betydelsefull förändring	8
Är du postmodern?	9
En upptäcktsresa i tio steg	11
1 Mening	15
Olika svar på en invecklad fråga	15
Inifrån ut	17
Eller utifrån in?	18
Att förklara livets ursprung	20
Universums finstämdhet	21
Ögat	21
Tillräckliga bevis?	22
2 Sanning	30
Hur blev Sanning sanningar?	31
Kan vi ännu hoppas finna Sanning?	34
Sanning om Gud	38
Gudomlig kommunikation?	40
En ovanlig bok	41
Att tro på sanningen	45
3 Tro	47
Hur normal är tron?	48
Tron är normal	49
Hur du får tro om du vill ha den	53
Trons "grejer"	58
4 Hopp	62
Hopplöshet kontra hopp	63
Hoppets grund	67
Hopp för varje individ	71
Dödens mysterium och bortom	74
Hopp för världen	77

5	Nåd	80
	Ondskans mysterium	81
	Det ännu större mysteriet	84
	Synd och skuld: vad är det vi talar om?	85
	Att hantera syndens och onskans problem	88
	Guds nåds Himalaya	91
	Förlåtelse	97
6	Vila	100
	Vi behöver vila	101
	Förberedd tid	105
	Hur vilar man?	108
	Vad eller när?	112
7	Gemenskap	115
	Ensam eller tillsammans?	116
	Den bästa stödgruppen	118
	Vad betyder ordet "kyrka"?	120
	Ritualer	124
	Men måste vi verkligen gå med?	127
	Vilken kyrka?	129
8	Ansvar	131
	Förvaltare av Guds skapelse	133
	Förvaltare av våra kroppar	137
	Kristen användning av tid	140
	En filosofi om att dela med sig	142
9	Engagemang	147
	Tjänare	150
	Slaveri eller frihet?	155
	Att använda våra gåvor på bästa sätt	157
	Disciplin	158
	Fullt engagerad	161
10	Uppdrag	163
	Referenser	171

Inledning

Under de senaste årtiondena har jag skrivit flera böcker, några på engelska och några på nederländska, mitt modersmål. En del har översatts till några andra språk. Så det skulle inte vara någon överraskning att jag återigen sätter mig vid min bärbara dator och försöker mig på en ny bok igen. Även denna gång blir det en bok om tron och återigen skriver jag ur ett särskilt kristet perspektiv. Men denna bok blir helt och hållet annorlunda mot något jag skrivit tidigare. Varför? För att det har skett flera förändringar.

Först är det jag själv som har förändrats. Fastän jag ännu tror på de flesta *saker* som jag trodde på för 25 år sedan, så har jag förändrats betydligt *i sättet* jag tror på. En del saker har blivit viktigare för mig, medan andra saker har hamnat mer i bakgrunden. Men vad som är viktigare, jag frågar oftare *varför* jag tror vad jag tror och *vad det gör för skillnad* att jag tror vad jag tror, än att jag bara nöjer mig med att lita på att de saker jag tror är sanna.

Men jag är inte den ende som har förändrats. Världen jag lever i har också förändrats dramatiskt. Och med den människorna som lever omkring mig. Så detta måste bli en annorlunda bok om jag ska hoppas kunna kommunicera meningsfullt med mina läsare. Utan överdrift kan det sägas att världen – åtminstone västvärlden – har kommit in i en ny tidsålder. Eller för att använda ett begrepp som blivit gängse idag: *modernismen* har givit vika för *postmodernismen*. Min målsättning med denna bok är att tala särskilt till folk som har rört sig ett väsentligt stycke på vägen från modernism till postmodernism.

När skedde denna övergång från modernism till postmodernism? Det är förstas omöjligt att exakt fastställa början och slutet på en tidsålder. För dem som levde under 1400- och 1500-talen var det inte direkt tydligt att "medeltiden" som period slutade och att den "moderna" tidsåldern hade börjat. Det är bara med historiens perspektiv som vi nu har en någorlunda tydlig bild av den gradvisa övergången. På samma sätt kommer bara gradvis den fullständiga bilden av vad som nu händer i vår värld att bli tydlig. Men att något verkligen händer och att världen befinner sig i en övergång, det ligger bortom allt tvivel.

En betydelsefull förändring

När vi använder ordet ”modern” eller ett liknande uttryck när vi talar om den tidsperiod som kom efter medeltiden, så gör vi det på ett speciellt sätt och inte som en motsats till uttrycket ”gammalmodig”. Modernism är en etikett för det som också kallats *upplysningstiden*, som började när folk lämnade medeltiden bakom sig och började tänka annorlunda. Från det tidiga 1600-talet och framåt började den kände franske tänkaren René Descartes (1596-1650) filosofiska synsätt att sjunka in. Hans kända sats *Cogito Ergo Sum* (jag tänker, alltså finns jag) blev grunden för ett nytt sätt att se på människan och Gud. Den självständiga människan, begåvad med förnuft, och snart också förstärkt av den nya vetenskapliga metoden som utvecklades av män som Francis Bacon (1561-1626) och Isaac Newton (1642-1727) blev alltings måttstock. Människan skulle lösa världens problem. Gud sattes alltmer på avstånd, medan de nyupptäckta naturlagarna höll universum igång på ett ordnat sätt. Framtiden skulle präglas av ständig framgång när denna planets enorma resurser exploaterades till människans nytta.

Motslutet av 1800-talet och i början av 1900-talet började denna livsinställning att tappa farten när Friedrich Nietzsche (1844-1900), Sigmund Freud (1856-1939) och andra radikala tänkare kom upp på scenen. Nya filosofiska synsätt som inriktade sig på språk och texttolkning började utvecklas och förmedlade relativismens, osäkerhetens och även pessimismens budskap, vilket vann gehör i många av 1900-talsåhörarnas sinnen. Förintelsen av judar under mitten av 1900-talet, om något, gjorde det omöjligt att tänka sig livet som förr.

Filosofier i Europa och också i USA började betona att tiden för de ”storslagna berättelserna”, som marxismen, kommunismen och kristendomen, hade gått tillbaka. Det fanns, sa de, inga allomfattande tankesystem som kunde ge en detaljerad förklaring till livet; det fanns bara individers och grupper fragmentariska, och ofta motsägelsefulla ”mindre berättelser” i all deras mångfald. ”Allt är relativt” förkunnade de. ”Och allt dömande måste uppskjutas! Det finns inget absolut; *Sanningen* har ersatts med *sanningar*.” Från 1970-talet och framåt kom uttrycken *postmodern* och *postmodernism* i bruk för att beskriva förändringarna som mer och mer kom till uttryck i konsterna och i arkitekturen och sedan också i filosofin och även i teologin. Idag har begreppet blivit så allmänt att det kan användas om nästan vad som helst. Men det måste

medges att trots att termen är oprecis och postmodernism betyder olika saker för olika människor, så kan man inte förneka att något håller på att ske, särskilt i västvärlden. Upplysningstiden har nått, eller håller snabbt på att nå sitt slut och vi deltar, vare sig vi vill eller inte, i en förändringsprocess utan motstycke.

Är du postmodern?

Innan vi fortsätter, låt oss se på vad en postmodern människa är. Hur tänker hon? Vad gör hon? Var finner vi henne troligast? Det råder ingen brist på nyutkomna böcker som räknar upp de huvudsakliga kännetecknen på den postmoderna människan. De flesta författare pekar på att det finns en ytlig postmodernism, som åtminstone i någon grad är liktydig med konsumerism och en ytlig nöjesjakt, och som låter sina anhängare leva det mesta av sina liv i en virtuell värld. Men postmodernism handlar om mer än så, och i de flesta fall skulle denna ytliga beskrivning av postmodernism vara orättvis. Hellre än att beskriva den genomsnittlige postmodernisten som en nöjessökande, prylglad, endimensionell person, kunde metaforer som *nomad*, *zappare* eller *vandrare* vara lämpligare. Det ska också sägas att det ofta finns en intressant blandning av modernitet och postmodernitet i en och samma person.

Här är några av de erkända värderingarna och idealen i postmodernt tänkande. Om dessa tankeprocesser verkar vara i linje med din egen (och kom ihåg att de bara är grundläggande vägledning), så är det troligt att du har en postmodern livssyn.

- Tanken på utveckling har i stort sett övergivits. Den postmoderna människan tror inte längre att allt ska bli bättre och bättre. Vetenskapen är inte den obestridliga välsignelse den en gång ansågs vara.

- Det finns inget absolut. Var och en har sina egna sanningar. Samhällen och kulturer leker med ord på sina egna sätt. Det de talar om och tror på behöver inte nödvändigtvis relatera till någon objektiv verklighet. Allt är subjektivt, relativt, osäkert, preliminärt och tvetydigt.

- Det förgångnas storslagna berättelser och stora ideal har försvunnit. Vi måste nöja oss med mer begränsade, partiella förklaringar, som ständigt behöver revideras.

- Postmoderna människor gillar att kombinera oförenliga element. Inom konsten finner vi ett stort intresse för kollation, en blandning av konstnärliga stilar, ett utslätande av gränsdragningarna mellan det verkliga livet och

fiktionen, mellan det verkliga och det virtuella.

- Vetenskapsmännen blir blygsammare i sina anspråk. De erkänner att de ofta tycks se vad de vill se och att många av de s.k. vetenskapliga grunderna kanske inte är så säkra trots allt.

- Folk inser mer och mer att de lever i en global by. Datorn – den postmoderna symbolen framför alla – ger dem direkt tillträde till världen. Samtidigt misstänkliggörs globala strategier och allianser, och det finns ett växande intresse för regionala och lokala frågor.

- Den postmoderna människan ogillar starkt religiösa institutioner, men är öppen för andlighet. En del talar faktiskt för att världen behöver bedåras på nytt. Mystik är OK. Icke-rationella, New Age-aktiga synsätt på livets frågor är populära. Tonvikten har förflyttats från religiös *sanning*, som fastställts i lärosatser, till religiös *erfarenhet*.

När man är medveten om huvuddragen i det postmoderna tänkandet, kan man se dess inflytande överallt – *inom dig själv och i människor du arbetar och lever med, och också i världen omkring dig*.

Se på de nyaste byggnaderna i västerländska städer; de är inte längre "moderna", lädliknande, enformiga strukturer av betong, stål och glas. Utsmyckningen har kommit tillbaka och stildrag från olika perioder kombineras, så att den postmoderna byggnaden kan berätta sin egen berättelse, snarare än den "moderna" standardberättelsen om makt, ordning och effektivitet. Man hittar lätt de postmoderna trenderna i många nyutkomna romaner som blandar berättelser från olika perioder, och blandar det verkliga livet med fantasins värld; i filmer där man undrar var det historiska slutar och det påhittade börjar; i "info-tainment" (t.ex. nyheter som underhållning) och "dokusåpor" på TV. Tvetydigheten finns inom politiken, som t.ex. i delar av Europa, där en majoritet av folket stöder tanken på europeisk enhet, men samtidigt kan göra nästan vad som helst för att försvara sin lokala kultur och särskilt sin lokala dialekt.

Man upptäcker snabbt det postmoderna synsättet hos många "västerländska" människor när det gäller religion och kyrkan. Religion är "inne", men den institutionella kyrkan är totalt "ute". Erfarenhet och känslor är OK, men småstilta lärosatser anses oftast vara irrelevanta. Absolut, fastslagen sanning ersätts ofta med "vad som funkar för mig", och många Bibelforskare att det finns lika många giltiga sätt att tolka Bibeln som det finns bibelläsare. Kristendomen

har blivit ett religiöst alternativ bland en rad världsreligioner – alla anses vara lika giltiga, historiskt och kulturellt betingade, mänskliga sätt att förhålla sig till det som ligger bortom!

En upptäcktsresa i tio steg

Låt mig vara fullständigt uppriktig. Denna bok kommer att handla om religion och tro, och den kommer att betrakta saker från ett kristet perspektiv. Jag vill inte lämna detta oklart, för om det är något ni som postmoderna läsare vill ha, så är det fullständig ärlighet, integritet och rättfram öppenhet. Ni vill inte bli lurade någonstans längs vägen. Om inte detta passar dig, så måste jag förvarna dig om det, och nu är i så fall tillfälle att lägga denna bok åt sidan. Men jag hoppas att du låter mig utveckla mina tankar till fördel för den kristna tron, och att du följer med mig på denna upptäcktsresa.

Jag har delat upp vår pilgrimsvandring i tio steg, eller kapitel, som vart och ett tar oss ett steg längre i upptäcktsfärden. I det första kapitlet talar jag om frågan om mening. Finns det någon djupare mening i mänsklighetens historia och i vår egen, personliga historia? I så fall, var och hur finner vi den meningen? Jag föreslår att tanken med mening knyts till frågan om det finns Någonting eller Någon vi kan kalla "Gud". Om Gud finns, kan vi undra hur vi kan förhålla oss till honom eller henne¹ (kapitel två). Om han verkligen finns, skulle vi ha vissa förväntningar på hurdan han är och vad han gör. Finns det något vi säkert kan veta om honom? Eller är vi bara utlämnade åt vår egen fantasi, och kan någon faktiskt gissa hurdan Gud är? Traditionellt har kristna trott att Bibeln ger pålitlig (och övernaturlig) information om detta. Är det fortfarande möjligt att tro på den, eller beskriver bara Bibeln hur judisk och kristen tro har utvecklats och hur människor i ett ganska avlägset förflutet har upplevt sin övertygelse?

Om vi, som jag har kommit att tro, kan veta vissa saker om Gud och om vi verkligen kan hitta pålitlig information om honom i Bibeln, så kan vi ta nästa steg (kapitel tre). Att *veta något om Gud* ger bara lite tillfredsställelse för vår intellektuella kapacitet. Att *känna Gud* genom att etablera något slags relation med honom, för oss längre än att bara veta något om honom, och ger existentiell mening åt övertygelsen att Gud finns. Tillit och tro är kärnfrågor som dyker upp i det sammanhanget.

Tanken på hopp knyter an till detta (kapitel fyra). Om vi på ett meningsfullt

sätt kan relatera till en Gud som på något sätt är ansvarig för allt som finns och sker, så är inte världen (och vi alla med den) utlämnad åt sina egna påhitt. Detta ger en övernaturlig ram åt mänsklighetens historia och åt vår egen historia. Även om många aspekter av livet kan förbli gåtfulla, verkar det finnas en referensram som erbjuder ledning och hopp.

Efter att ha vågat oss på dessa fyra grundläggande steg tillsammans, ska vi gå vidare med ytterligare fem omistliga delar av den kristna tron. Om vi kommer till en punkt där vi accepterar att det finns en Gud som står bakom allt som finns, så kommer vi att ställas inför ett enormt dilemma. "Gud" kan inte vara Gud, om han inte i grunden är god. Ändå finns det så mycket här i världen och i våra egna liv, som är klart fel. Det gör oss ledsna, otillfredsställda och missmodiga. Det finns sjukdom och död, krig och svält, fattigdom och hat. Hur ska vi förklara det? Jag måste vara uppriktig; detta är en fråga som jag inte kan svara på helt tillfredsställande. Det "ondas" existens har alltid varit ett ofantligt dilemma, som har vänt många människor bort från den kristna tron. För hur kan en kärleksfull Gud, som påstås vara allvis och allsmäktig, tillåta det hemska vi ser omkring oss? Detta är en särskilt svår fråga för postmoderna människor. Kapitel fem kommer att tränga in i detta problem på ett grundligt sätt, och jag hoppas att du utmanas att tänka igenom alternativen med ett öppet sinne. Jag ska dela med mig av min djupa övertygelse, att Gud erbjuder en mer storslagen lösning än vad jag eller någon annan kan lägga fram. Han har öppnat vägen för ett återupprättande. Jag medger att det krävs ännu ett trossteg för att acceptera detta.

Sedan (i kapitel sex) ska vi beröra en mycket viktig, praktisk del av det återupprättandet. Kristendomen är inte eskapism i den meningen att den ber sina anhängare att dra sig bort från det verkliga livet och från vardagligt ansvar. Snarare ger den regelbundet tillfällen att ladda batterierna och finna sann vila och äkthetens djup. Den kan, föreslår jag, vara det perfekta motgiftet för vårt stressiga liv, med dess ständiga hot om utbrändhet och kronisk trötthet. Finns det ett relevant kännetecken på en livsstil som upplysts av kristna principer, så är det den varje vecka återkommande vilodagen med allt vad den för med sig. När vi har kommit så långt, så hoppas jag att läsaren också är villig att tänka över (kapitel sju) min tro på att det finns ett stort värde i att förena sig med andra som också har kommit fram till en tro på Gud. Däri finns stor glädje, och

det bygger upp en inre styrka när man är tillsammans med andra som har gått in i en relation med Gud.

Denna trosgemenskap är mer än summan av de individer som utgör delar av den, liksom den också (kapitel åtta) är nära knuten till tanken på att relatera på ett meningsfullt sätt till världen omkring oss. Om Gud verkligen är alltings Designer och den ursprunglige Tillverkaren som står bakom allt som finns, så ska vi visa uppskattning för detta förunderliga faktum genom att ta hand om denna värld och våra egna resurser på ett ansvarsfullt sätt.

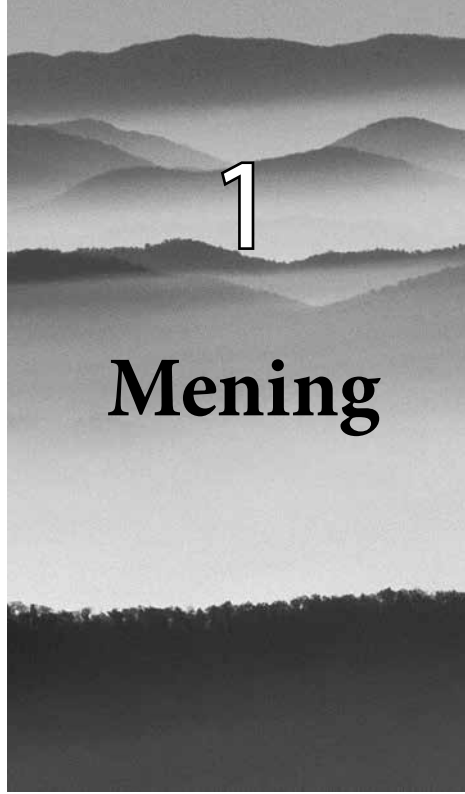
Till slut handlar det i grund och botten om att fatta klara beslut om hur vi vill leva i ljuset av de övertygelser som ger vårt inre liv struktur (kapitel nio). Men det verkar som om postmoderna människor har en benägenhet att dra sig undan från att göra slutgiltiga åtaganden. Jag märker att många har en djupt rotad tendens att hålla valmöjligheterna öppna och att avstå från att engagera sig helt. Tydligt avskyr de att bränna någon av de broar som ger dem möjlighet till en undanflykt i sista minuten. Jag måste medge att jag ibland har upptäckt denna benägenhet hos mig själv. Men om den kristna tron är vad den utger sig för att vara, så tror jag inte att det kan finnas något annat giltigt gensvar på den utom ett hundraprocentigt "ja". Ett fördröjt "vänta och se" kan inte komma på fråga, inget preliminärt accepterande eller någon delad lojalitet.

Kristendomen handlar om Kristus. Den hävdar att den kristna Guden blev synlig i den unika personen Jesus Kristus. Att vara en kristen gäller inte i första hand att hålla med om ett antal teoretiska påståenden om Gud och om vad han har gjort genom Jesus Kristus, men det gäller först och främst en relation, en livsstil, att engagera sig för ideal. Det är att anförtra sig åt en Person som vi är skyldiga fullständig trohet mot. Detta kan låta ganska verklighetsfrämmande eller t.o.m. märkligt, men kom ihåg: detta är steg nio, nästan vid slutet av vår upptäcksfärd tillsammans. Du kommer att förstå vad jag menar när du har följt mig dit fram.

Kapitel tio lägger till ett sista steg. När vi har kommit såhär långt och förhoppningsvis har upptäckt den mest fantastiska relationen i våra liv, så vill vi dela med oss av vad vi har funnit. Vem vill väl behålla något gott helt för sig själv?

Denna bok ska inte vara svår läsning med en massa filosofiska eller teologiska idéer som fordrar en massa teknisk kunskap inom de områdena. Men trots

att jag verkligen försöker hålla ordvalet enkelt, och det kommer att finnas endast fåtaliga fotnoter, så betyder det inte att den ska vara förenklad. Det är åtminstone inte min avsikt. Den kommer inte att vara lätt, för den begär ett gensvar från dem som beslutar att starta denna resa med tio steg som ett personligt upptäcktsprojekt. Det kan också finnas en risk. En del tankar kan vara oroande, och allteftersom kan boken väcka frågor som vägrar att tystna. Det kommer att bli omöjligt att förbli neutral. För till slut, när en person möter Den som är kristendomen personifierad, måste han säga "ja" eller "nej". Låt mig återigen vara uppriktig med min avsikt: Jag hoppas denna bok ska hjälpa åtminstone en del läsare att se hur underbart det kan vara att ha en relation med en väldig, kärleksfull Gud.

Har du aldrig undrat över livets mening? När du ser skräckfyllda bilder, grymhet och smärta blixtra fram ur TV-skärmen? När du hör om människor som tycks vara måltavlor för varje tänkbar form av olycka och lidande? När du besöker en sjukavdelning där barn med dödliga sjukdomar tillbringar sina sista veckor eller månader av sina korta liv?

Är inte detta den stora frågan som ständigt återkommer: Är livet värt att leva? Har livet någon mening? Livet i allmänhet? Mitt liv? Vad kan det möjligen finnas för mening med den korta tid av elände som miljoner barn har, som dör av vanskötsel eller fattigdom, svält eller törst? Vilken mening kan det finnas för deras liv som föds med svåra mentala eller fysiska handikapp och måste skötas i speciella institutioner? Vad har livet för mening för dem som med nöd och näppe drar sig fram på sophögarna i Kairo eller Mexiko City? Och vad kan det finnas för mening för de miljoner kvinnor som rutinmässigt misshandlas och förvägras frihet att ens gå några meter från hemmet? Vad har livet för mening för dem vars tillvaro består av en massa hårt och tröttsamt arbete, mycket lite

sömn och inte så mycket mer?

Vi avlas och föds utan vårt samtycke. Vår förväntade livslängd är kortare än hundra år. Men en sak kan vi vara helt säkra på: en dag ska vi dö. Många som redan har dött fick uppleva mycket lite glädje mellan början och slutet på sin existens.

Sökandet efter mening är lika angeläget för dem som lever någorlunda skyddade liv i västvärlden. Många som har ett välfyllt bankkonto, en trygg anställning och en bekväm bostad med två badrum och dubbelgarage undrar om detta är allt som livet har att ge. Vad får man ut av livet om det bara ger arbete och tidsfördriv? Vilken verklig tillfredsställelse får man i livet efter att man har provat allt som finns att pröva på och att man har varit överallt, sett allt, gjort allt, o.s.v.? Även om man har nog med pengar att köpa allt man drömmer om, kan det mycket väl komma en tid när man undrar varför man skulle bry sig om att skaffa mer saker än man faktiskt behöver. Naturligtvis skulle många svara att meningen med livet inte bara är kopplad till materiella ting. De inser att livet också har relationer: en partner, barn, vänner och grannar. Men vi kan inte komma ifrån att så många relationer urartar och slutar i bittra gräl. Så många lovande äktenskap och långvariga vänskapsförhållanden förbittras. Så många barn ger sina föräldrar bara sorg och bekymmer. Så många människor slutar sina liv i yttersta ensamhet och gråter förtvivlat över att deras liv har förlorat all verklig mening.

Inte underligt att Albert Camus, den franske romanförfattaren och dramatikern (1913-1960) en gång skrev: "Det finns endast ett verkligt allvarligt filosofiskt problem: självmordet. Då man avgör om livet är värt att leva eller inte, besvarar man filosofins grundläggande fråga. Allt annat ... är lek ..."²

Olika svar på en invecklad fråga

Frågan om mening sträcker sig långt bortom våra egna liv. Varför finns det liv på denna planet (och möjligen också annanstans i universum)? Har det bara utvecklats genom en lång kedja av tillfälligheter, eller av nödvändighet, utan något verkligt syfte? Finns det mening med historien, med imperiernas uppgång och fall, med nationen som vi själva råkar utgöra del av?

Ett svar på frågan om mening är rakt på sak. Många säger: Det finns ingen mening med livet, inget övergripande syfte. Det finns helt enkelt ingen moralisk

ram som kan vägleda oss om vad som är rätt och fel. Och utan en norm som man kan bygga ett moralsystem på (Gud, lag, frihetsideal, rättvisa o.s.v.) skulle verkligen varje beslut om vad som är rätt och fel vara godtyckligt. Din gissning skulle vara lika god som min. Vi är här, men kommer aldrig att få veta varför vi är här och vi är inte på väg någonstans. Denna tankeskola kallas *nihilism*. Ordets latinska rot är *nihil* som betyder ingenting. Det beskriver passande vad den erbjuder: absolut noll. Den lämnar oss tomhänta. Begrepp som kärlek, rättvisa, solidaritet och glädje förblir tomma skal, och varje bakslag i dagligt liv kan ge en människa skäl att undra varför hon ska bry sig om att fortsätta leva överhuvudtaget. Vi är tillbaka till Albert Camus oroande uttalande!

En del försöker vara praktiska. De tror att det inte finns något "högre" – inget utöver vad vi kan uppleva – men känner att vi inte har annat att välja på än att göra det bästa av vår obehagliga situation. Så de tycker att det hjälper om vi fastställer några normer som ger oss ordning i samhället och gör livet lite mer uthärdligt. En sådan livsinställning, som med tiden har blivit särskilt vanlig i USA, hävdar att vi ska försöka ordna med så mycket njutning och tillfredsställelse för så många som möjligt. Denna tankeskola kallas *utilitarianism*. Vi måste acceptera det oundvikliga. Alla blir inte glada och kan inte leva ett tillfredsställande liv. Det finns alla möjliga saker som motarbetar oss, men vi kan åtminstone försöka minska skadorna och sakligt enas om att göra det bästa vi kan för så många som möjligt.

Andra har föreslagit ett helt annat svar på frågan om mening. De säger att livet har mening därför att det måste finnas till av en anledning. Allt som finns har en orsak. Denna grundregel bekräftas överallt omkring oss. Vanligt förnuft ligger till grund för denna princip som vi fungerar i enlighet med. Det faktum att jag ligger på gatan och väntar på en ambulans orsakades av det faktum att en bil körde omkull mig. Olyckan orsakades av det faktum att föraren inte var uppmärksam. Han var ouppmärksam p.g.a. att han tänkte på det besvärliga möte han skulle ha på kontoret, som skulle ske p.g.a. försäljningsnedgången i hans del av organisationen, som skedde p.g.a. ökad konkurrens från utlandet, som skedde p.g.a. ... o.s.v., o.s.v.

På det sättet är varje orsak kopplad till en tidigare orsak och i början på den långa kedjan av orsaker måste det finnas en *Första Orsak*, som traditionellt kallats "Gud". Gud är därför den Grundläggande Orsaken till allt som finns.

Han är på något sätt ansvarig för det faktum att det finns saker, stora som små, från det gigantiska universumet, som vi bara kan se en liten del av, till mikroberna som är osynliga för bara ögat.

Det är för att det finns en Gud, säger de, att det också finns en moralisk ordning. För en Gud som finns i början av allt kan väntas fastställa en grundläggande norm för vad som är "gott" och för vad som bryter mot denna "godhet". Det skulle också innefatta att den mänskliga individen inte finns till av en slump, utan hans existens utgör en del av en gudomlig plan. Hans existens är inte en märklig tillfällighet utan har på något sätt mening i alltings ordnade totalbild.

Många verkar gärna söka livets mening i en lösning som ger huvudrollen till en "Gud" som är den Första Orsaken och som genom sin själva existens erbjuder ett ramverk av mening. Jag tror – och det erbjuder jag dig att tänka över – att hypotesen att det finns en Gud som ytterst är ansvarig för det som finns och sker i världen och i universum är minst lika trolig som den förtvivlade idén att det inte finns någon som helst ordnad princip bakom allt som finns, och inget moraliskt ramverk som kan vägleda våra liv.

Jag medger att det är en *hypotes* som lämnar många frågor obesvarade. En av frågorna som alltid sticker upp sitt tvivlande huvud är varför så mycket inte verkar fungera som vi tycker att det borde, i universum, på denna planet och i våra egna liv. Har denne hypotetiske "Gud" – som vi skulle vänta oss en Gud att vara – någon framgång i det han tar sig för? Eller har vi att göra med en Gud som lämnat en massa lösa trådar och, tyvärr, inte har kunnat tämja naturens krafter så att översvämningar i Bangladesh, förfärlig torka i Afrika söder om Sahara och ödeläggande tsunamis i Sydostasien kunde ha undvikits? Hur skulle vi kunna tro på en Gud som skapade oss inte bara med dödliga kroppar, men också tillät en del av oss att födas med allvarliga konstruktionsfel och misslyckades med att göra cellerna i våra kroppar immuna mot leukemi och en massa andra cancerformer? På en Gud som har ett öga för skönhet, som ju framgår tydligt av alla de underbara saker vi ser omkring oss, men som också tillåter en fasansfull massa grymhet i naturen och ett förfärligt slöseri?

Trots de många frågor vi kan ha, föreslår jag ändå att hypotesen att det finns en Gud är tilltalande och förtjänar en genomtänkt uppmärksamhet. Om det finns en Gud skulle detta förklara många saker och vi skulle ha en utgångspunkt

för vår upptäcktsresa. Det skulle leda långt mot att hitta en grundläggande mening med våra liv. Om vi kunde vara skäligen säkra på att det finns ett Något eller en Någon vi skulle kalla "Gud", så skulle vi då också förstås försöka ta reda på så mycket som möjligt om denne Gud.

Men låt oss inte ha för bråttom. För det faktum att hypotesen att det finns en Gud som kan ge mening åt vår tillvaro är tilltalande, betyder inte automatiskt att den kan bevisas vara mer än en hypotes. Trots allt kan det ju vara bara ett önsketänkande och en utopi.

Inifrån ut

Så hur kommer vi vidare? Finns det ett sätt att "bevisa" Guds existens? Eller, om det inte går på något definitivt sätt, kan vi åtminstone visa att Gud-hypotesen inte bara är en vild gissning, men att, tills vidare, den skulle kunna vara en trovärdig utgångspunkt eller en "försvarbar" tro? Jag tror det. Det finns två sätt att gå vidare när vi försöker öka vår tillförsikt om att det finns mer "där ute". Det ena är *inifrån ut* och det andra är *utifrån in*.³

Det första synsättet börjar med oss själva, vårt eget medvetande och våra egna känslor och inre, privata erfarenheter, och sedan ska vi försöka dra några slutsatser om en verklighet som vi antar har orsakat de erfarenheterna. Det andra synsättet uppmanar oss att först se på världen omkring oss, och sedan leder det oss till att fundera över vilka slutledningar vi kan komma fram till, om vi ser i rätt riktning och söker på rätt ställen. För många som funderat mycket över detta verkar det vara en fråga om antingen-eller. De säger att vi måste välja antingen inifrån ut-synsättet eller utifrån in-synsättet. Men jag är inte så säker på att valet är så definitivt, utan jag tänker att båda synsätten leder oss till betydelsefulla insikter som faktiskt kan förstärka varandra. Jag hoppas du ger mig tillfälle att förklara.

Inifrån ut-synsättet har blivit ganska dominerande under de två sista århundradena. Det påstår att tankarna på Gud har sitt ursprung i vårt eget inre. Att tala om *ett eget inre* inbegriper förstås ett grundläggande antagande om att mänskliga varelser är mer än bara materia och att tänkandet och kännandet och älskandet och hatandet o.s.v. inte kan reduceras till bara kemiska och fysiska processer i våra nervsystem. Det förutsätter att mänskliga varelser har något som är nära förknippat med deras fysiska kroppar, men som på något sätt skiljer

dem från dessa och är mer än "bara" materia. Kristna har brukat kalla detta "något" för *själen*. Ett neutralare ord som skulle räcka tills vidare är begreppet *sinnet*.

Det finns tänkare som förnekar att det finns en sådan uppdelning mellan materien och sinnet. De kallas *materialister*. Men trots att det finns många svåra frågor inblandade i detta resonemang, så föreslår jag att vi tills vidare utgår ifrån att det finns en skillnad mellan den fysiska kroppen och något annat, och att det vi kallar "sinnet" eller "eget inre" inte kan begränsas till bara den materiella hjärnan.

Mänskliga varelser kan tänka. De kan jämföra anteckningar och kan och är ofta mer än villiga att argumentera. De kan ta mer eller mindre kloka beslut. Men de har också känslor. De kan älska och hata. De kan lita på och misstänka, tycka om och ogilla. De kan känna sig ensamma och avvisade, eller vara helt i fred med världen och med andra. De kan gå in i känslomässiga relationer och kan känna sig beroende, eller leda och ta ansvar. Utöver dessa känslor, som vi kan kalla personliga eller relationsbetingade, finns det något mycket djupare som upplevs av så ofantligt många människor att det verkar ha en särskild betydelse. Friedrich Schleiermacher (1768-1834), en känd tysk teolog som ännu har stort inflytande, betecknade detta fenomen en "känsla av absolut beroende". Vi vet djupt inom oss, sa han, att det finns Något som vi är *ytterst beroende av*. Med detta menade han att det finns en andlig dimension i vår tillvaro som inte kan förklaras med materiella begrepp. Ett annat sätt att säga det är att mänskliga varelser verkar vara "obotligt religiösa". Det är nog så intressant att närhelst och varhelst man hittar spår av forntida civilisationer, så finns det obestridliga bevis för religiöst intresse. Och närhelst och varhelst under senare tid som organiserad religion i dess mer traditionella former (kyrkan) har varit på tillbakagång, så har andra slags religiositet (New Age, änglatro, andetro, Wicca, etc.) tyckts utbreda sig och även blomstra.

Forskare har funnit en vitt spridd känsla av ett *Något Utöver* bland totalt olika kulturer och bland folk med olika klasstillhörighet och med en lång rad olika personligheter och utbildningsbakgrund. De har upptäckt detta oförklarliga medvetande om ett sammanhang, om en länk med något utöver oss själva, en känsla av *ett yttersta och fullständigt beroende*.

Hur kan detta fenomen förklaras? Är det rätt att tänka att denna känsla

av yttersta beroende bäst kan förklaras genom det faktum att det *faktiskt finns* en Något som vi känner oss beroende av, eller en Någon som vi känner oss omisskännligt dragna till? Det verkar för mig (liksom det gör och har gjort för många andra) som om det skulle vara ett mycket mer troligt scenario, än att anta att denna känsla av en Utöver har på något sätt startat spontant som en del av en förbryllande evolutionsprocess under vilken *homo sapiens* utvecklades, och har som ett virus spridit sig till miljoner människor i alla tider och i alla kulturer som utgått från honom.

När vi väl på något sätt känner en Utövers tillvaro och har blivit mer medvetet medvetna om denna känsla av absolut beroende; och när vi väl har beslutat att vi kan kalla denne Någon eller Något som vi är ytterst beroende av för "Gud", så är vi fria att börja använda vår fantasi om denne Gud. Vi måste medge att det mycket väl kan vara så att vad vi än bestämt påstår om denne påstodde "Gud", så är det just bara det: ett påhitt av vår fantasi. Det kanske bara kommer från "insidan", skapat av vårt "inre jag". Om vi inte kan undvika frågan, hur kan vi då pröva den objektiva sanningen i alla påståenden vi gör om denne "Gud"? Vi kommer att behöva återvända till denna fråga. Men först, håll ut och fundera över en annan viktig aspekt.

Eller utifrån in?

Det andra synsättet som jag kallar *utifrån in*-synsättet föreslår att vi måste ta oss en titt på världen utanför oss – kosmos, denna planet, naturen, mänskligt liv och djurlivet – för det kan finnas inslag där som pekar på Något eller Någon utöver vad vi kan se. Detta synsätt har en lång historia. Det har haft sina anhängare genom kristendomens historia, men har mötts av kraftig kritik sedan evolutionstanken fick starkt fäste i västvärlden, och vetenskap och religion har varit oense för det mesta. Men på senare tid har ett nytt intresse för detta synsätt vaknat, och det intresset tycks växa i styrka.

Jag syftar på en ny version av Designerargumentet. Detta "argument" var en gång ett av de populäraste traditionella bevisen för Guds existens. Ända sedan medeltiden har filosofer och teologer lagt fram en rad argument som betraktades som "bevis" för idén att det finns en Gud. De var för det mesta varianter av en speciell filosofisk grundtanke: varje effekt måste ha en orsak och varje orsak måste vara större än dess effekt och slutligen måste det finnas en Första